

Baýramaly sanatorisi

Category: Kitapcy, Medisina, Sözler

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Baýramaly sanatorisi BAÝRAMALY SANATORISI

Baýramaly sanatorisine – şypahanasyna 1992-nji ýylda Türkmenistanyň ilkinji Prezidenti Saparmyrat Türkmenbaşynyň ady dakylly.

• Şypahananyň taryhyndan

Şäherde sanatoriniň açylmagyna 1907-nji ýylda professor Aleksandrowyň Müsüre gelmegi sebäp bolýar. Kairden 23 kilometrlikde, Nil derýasynyň boýundan bolsa 3 kilometr uzaklykda, Sahara çöllüginde ýerleşýän, ady äleme dolan, bütindünýä ähmiýetli «Asuan» hem «Geluan» sanatorilerinde professor Aleksandrow jöwzaly yssynyň, ýeliň tizliginiň, howanyň çyglylygynyň böwrek kesellerine täsirini barlaýar. Professor Aleksandrow kurortologlaryň Bütinsoýuz gurultaýynda eden çykyşynda Türkmenistanyň howasynyň esasan hem tomus we güýz aýlarynda Müsüriň gýş howasynyň dowamyna meňzeýändigini, böwrek keselleri bejerip başlansa, geljekde onuň Bütinsoýuz,

hatda Bütinýewropa ähmiýetli sanatoriý bolmagynyň mümkindigini aýdýar.

1923-32-nji ýyllarda professor Aleksandrow Türkmenistana çagyrylýar. Şol döwürde Türkmenistanda işläň lukmanlar Muşketýowyň, Lýowyň monografiýalary bilen tanşanyndan soň, Ufranyň hem Baýramalynyň howa şertleri bilen tanyşýar. Ol öz teklibini has hem delillendirýär.

1920-nji ýylyň 23-nji iýunynda Türkmenistan Halk Komissarlar Sowetiniň karary bilen Baýramalyda böwrek kesellerini bejermek üçin birwagtky (1889-1905) 16 ýylyň dowamynda gurlan köşk, goýry kölegeli çar bagy bilen bilelikde sanitar zonalý klimat kurorty diýlip yglan edilýär.

1933-nji ýylyň 1-nji awgustyndan Kremliň bejeriş-sanitar uprawleniýesi tarapyndan gowy enjamlaşdyrylan, 25 orunlyk ýöriteleşdirilen «Baýramaly» böwrek sanatorisi açyldy.

Melhemhananyň ynsan saglygy üçün bitirýän hyzmatlary, garaşsyzlyk ýyllarynda gurlan ymaratlar, bejeriş ähmiýetli putýowka almak meselesi barasynda sanatoriniň (şol wagtky) direktory Nury Garaýew şeýle gürrüň ber(ip)di:

– Bejeriş ähmiýeti bolan melhemhanamyz dünýäde Müsürden soň ikinji orunda durýar. Melhemhanada noýabr aýynyň başlaryndan apreliň 15-ine çenli ýürek-damar keselleri, 15-nji aprelden 5-nji noýabra çenli böwrek we ýürek keselleri bejerilýär.

Halkyň hal-ýagdaýyny gowulandyrmak, saglygyny berkitmek ugrundaky aladalary häzirki zaman ösen medisina gurallary bilen enjamlaşdyrylan, belent ymaratly melhemler köşgüniň kuwwatyny has-da artdyrdy.

SSSR döwründe, kompartiýanyň deminiň dag ýarýan ýyllarynda biziň sanatorimize putýowka almak, şypahanada özüňi bejertmek hylallady. Putýowka meselesi Moskwada çözülýärdi. Soýuz respublikalarynda kimiň dili ötgür, eli ýetgir bolsa, şolar şypahananyň hözirini görýärdiler. Sanatoriniň işgärleri olaryň hyzmatynda, ýagny gullugyndady. Olar buz üstünde tozan araýardylar. Ýerliksiz bahana tapyp, teýene baryny ederdiler. Şükür Hudaýa, indi ondan oba göçdi. Garaşsyzlygymyzy alanymyzdan soň, öz elimiz, öz ýakamyz boldy. Putýowka bolsun, bolmasyn, tapawudy ýok, biz hiç kimi yzyna gaýtarmaýarys.

Bizde 11 sany korpus bolup, 540 orunlyk ýer bar. Bir ýylyň dowamynda 7480 adamy ýerleşdirip bilýäris. Bizde sagaldyş merkezi, naharhana, üç sany korpus täze gurlup, saglygyny dikeltmäge gelyänlere hyzmat edýär.

Sagaldyş merkeziniň önünde Saparmyrat Türkmenbaşynyň alty suwy çaýylan heýkeli, şypahana gireniňde, ilki bilen göze görüňän uly, gelşikli portreti, onuň sözlerinden alnan täsirli çagyryşlar bada-bat ünsümi çekdi. Dünýä derejesi bilen bäsleşýän, ýokarda agzalan ymaratlar, saýaly gür baglar, täze oturdylan agaç nahallary, her dürli bägüller, baglaryň içinde seýran etmäge niýetlenen gyrasy jäheklenen ýörelgeler göwnüňi göterýär.

Melhemhananyň agzybir kollektiwi bar. Ýazyna dyz boýly ösen, guran otlary pil, kerki, çarşak bilen boş wagt tapsalar çapýarlar, ýygnaýarlar, maşyna ýükläp ugradýarlar. Gezim edilýän ýerler irden, ikindin maşyn bilen suwarylýar. Jemi on-onki sany garry agaç gurapdyr. Ýerine täze agaç nahallarynu oturdypdyrlar. Başga guran agaja gözüň düşjek gümany ýok. Baglara, güllere eserdeň seredýärler. Wagtly-wagtynda suwarylýar. Her kimiň iş ýerinde pil, kerki, çarşaklary bar. İşler aýdylyp etdirilmeýär. Her kim öz pişesi bilen meşgul. Bag agaçlary timarlanýar. Sanatoriniň işgärleri zähmete uýgunlaşypdyrlar. ElbetdeB bu işler ýolbaşça bagly bolýar. Nury Garaýewiç işine yhlasly kişi. Yhlas abraý getirjegi ikuşsyz.

Her bir adam sanatoride saglygyny dikeltmekçi bolsa, aşakdaky ýagdaýlar barasynda oýlanýan bolsa gerek. Ýerlerde putýowka barada kynçylyk dörese, ýanyňda pasportyň bolsa bolany. Göni barybermeli. Melhemhanada putýowkanyň bahasyny tölemeli. Putýowkanyň bahasy 350 müň, ýeňilliklisi 250 müň manat. Korpuslaryň otaglarynda holodilnik, telewizor bar. Içi haly düşelgi ähli amatlyklary bolan bir we iki adamlyk jaý berilýär.

Melhemhanada lukmanlar, şepagat uýalary işine ökde, yhlasly, süýji sözli, her bir nähoşuň göwnüni awlamagy başarýarlar. Şepagat uýalaryndan elektrik enjam bilen bejeriji Lýudmila Protasowa Mary meduçilişesini tamamlap, 20 ýyl bäri şepagat

uýasy bolup işläpdir. Şondan soň dört ýyly häzirki kärene degişli. Aýdana Abyşowa Marynyň meduçilişesini «otliçno» bahalar bilej gutarýar. On dört ýyldan gowrak wagt bäre özüniň söýgüli kärende işleýär. Dört ýyly häzirki kärene degişli.

Saglygyň esasy çeşmesi tagamly naharlar hasaplanýar. Naharhananyň işgärleri naharlary bişirmegi başarýarlar. Täze kelemden içi käşirli borş, süzme, gaýmak, towukly palow, kotletli aş, miwelerden edilen kompot, çay ýaly tagamlar üç wagtyna berilýär. Aşpeziň bişirýän naharlaryndan, nahar paýlaýjy gyzlaryň hyzmatyndan razy bolmaz ýaly däl.

Bu ýerde ähli zat «Saglyk – beglik» diýen düşüňjä gulluk edýär.

1997 ý.

Tatar ÜÝŞMEKOW. Medisina